

Гордана Горуновић, *Српска етнологија и марксизам: научно дело Шпире Кулишића*

Српски генеалогски центар, Београд, 2007, стр. 260.

Књига која је пред нама бави се научном делатношћу Шпире Кулишића (1908-1989), најистакнутијег представника марксистичко-еволуционистичке оријентације у српској и југословенској етнологији после II светског рата. Опус овог научника обухвата три главна тематско-проблемска комплекса: порекло и развој динарског родовско-племенског друштва, етничку историју становништва динарске културно-географске области и народну религију и обичаје Срба и Црногораца. У књизи која представља критичку интерпретацију и анализу научног дела Шпире Кулишића, Гордана Горуновић се, у оквиру тих Кулишићевих научних делатности, фокусира првенствено на питања облика друштвене организације у племенима Црне Горе и Херцеговине, етногенезе црногорског народа и конфигурације традицијске културе динарског и етничког културног ареала. Циљ који је себи поставила јесте реконструкција, применом историјског и биографског метода, модела традицијског друштва и његове идеологије, који представља имплицитну, „позадинску“ теорију Кулишићевог рада, чиме се омогућава и њена критичка анализа и интерпретација, како у оновременом друштвеном контексту, тако и у контексту и светлу саме етнологске науке и њених различитих приступа и достигнућа.

Рад је подељен у три дела: У првом делу (*Научни приступ*) излаже се Кулишићево разумевање етнологије као науке, извори његових теоријских оријентација и однос према другачијим теоријским усмерењима; у другом делу (*Модел традицијског друштва*) реконструише се Кулишићево разуме-

вање структуре и генезе динарског родовског друштва и његове идеологије; у трећем делу (*Етничка историја*) анализира се Кулишићево бављење етногенезом Црногораца, етничком историјом у Босни и Херцеговини и динарским етничким и културним ареалом. Очигледно је да се овде ради о веома сложеној материји, која, међутим, у интерпретацији Шпире Кулишића остаје, како показује анализа, сведена на једну ригидну, шематичну потрагу за оним што је унапред већ задато – за доказима једне круто схваћене еволуције (која се у овом случају, пре свега, односи на наводни прелаз из матријархата у патријархат), за деловањем неког општег закона у историји, кроз реконструкцију модела традицијског друштва. Основне слабости Кулишићевог рада ауторка не види само у томе што он гради велике теорије на недовољним чиње-ницама, које би омогућавале и другачије интерпретације, већ можда преваходно у недовољној развијености самог његовог теоријског апарата: ауторка закључује да се не ради о марксизму, већ о његовој невештој симулацији. Основна његова позиција – марксистички еволуционизам – у Кулишићевој рецепцији представља варијанту класичног етнологског еволуционизма, са идеолошким предзнаком, који се понекад означава и као псеудо-марксизам. Ова књига тако не представља рехабилитацију, већ критичко промишљање и изношење на светлост једног начина мишљења и тумачења традицијског друштва, чије нам дилеме, проблеми, па чак и грешке могу указати на нове могућности тумачења.

Теме попут друштвене организације динарских племена данас свакако нису у центру пажње српске етнологије. Историја саме дисциплине такође је, и поред неких неоспорних доприноса, још увек релативно занемарена. Схватање према коме је марксизам основна и једино исправна друштвена теорија изазива данас nelaгоду. Гордана Горуновић се, међутим, нимало не либи да се ухвати у коштац управо са овом врстом данас – у оквиру саме дисциплине маргинализованих тема и проблема, приступајући им на веома студиозан начин. Текст држи пажњу читаоца управо својом темељношћу и озбиљношћу. Ауторка показује да и сама веома добро влада теоријским апаратом и материјом о којој пише. Стављајући научни рад Шпире Кулишића у двоструки контекст – сопственог времена и научних достигнућа, Гордана Горуновић нам презентира низ питања и проблема везаних за нашу традицијску културу, која су била у самом центру научних испитивања Кулишићевог доба и која су данас можда изгубила актуелност – због тога што се фокус истраживања померио махом ка урба-

ној, савременој свакодневици – али не и релевантност, и на која суштински одговори нису дати. То нас наводи на размишљање о томе колико стварно познајемо сопствену традицију, колико уопште заиста можемо да је познајемо с обзиром на фрагментарност историјских извора и колико се, управо због празнина у тим изворима, у научну интерпретацију уплиће идеологија – што важи како за Кулишића, тако и за оне са којима он полемише. Сама ауторка овом књигом успева да попуни неке празнине – ону која се тиче историје српске етнологије, нарочито у периоду од педесетих до осамдесетих година XX века, а посебно ону која се односи на имплицитну и експлицитну улогу дијалектичког материјализма у формулисању њених теоријских основа тога доба, али и ону која се тиче примене историјског и биографског метода на историју саме дисциплине. Овај рад је пример темељности, али и плодноности таквог истраживања. Због свега реченог, упркос само наизглед неатрактивној теми, ова књига ће свакако наћи пут до заинтересованог читаоца.

Младена Прелић

h

Годишњак Матице дрежничке: часопис за науку, културу, књижевност и уметност

Бајмок 2007.

Крајем 2007. године из штампе је изашао први број *Годишњака Матице дрежничке*. Издавач часописа је Матица дрежничка са седиштем у Бајмоку. Уредник броја је Бранко Ћупурдија.

Годишњак Матице дрежничке покренут је са намером да прати историју, друштвени живот и културу Дрежнице као матице исељавања, али и стваралаштво међу Дрежничанима у

расејању. Најважнији циљ који је поставило уредништво часописа јесте да прати допринос који су Дрежничани дали у науци, култури, књижевности, уметности, спорту, као и у другим областима живота и стварања.

У складу са циљевима који су постављени, у овом броју часописа заступљене су следеће целине: *Почеци, Истраживања, Приповјетке, Пјесме, Сјећање на дјетињство у Дрежници*,